§ 19 Cealkámuš Girjás-duomu birra

Áššegieđahalli: Lars Miguel Utsi

Lars Miguel Utsi ja Marita Stinnerbom, Guovssonásti, ovddideaba čuovvovaš evttohusa: Ođđajagimánu 23 beaivvi 2020 celkkii Alimus duopmostuollu loahpalaš duomu Girjás-áššis. Girjása čearru lea gáibidan ahte Alimus Duopmostuollu galgá nannet čearu aktovuoigatvuođa mearridit galget go iežát beassat bivdit ja guolástit čearu eatnamiin gilvinráji bajábealde. Čearu oaidnu lea ahte das lea aktovuoigatvuohta boazodoallolága jelgii, dahje jobe čearu riektevieru dahje dološa rájes geavaheami vuođul. Stáhta lea vuosttaldan dan. Alimus duopmostuollu lea gávnnahan ahte čearus lea aktovuoigatvuohta dološa rájes geavaheami bokte.
Duopmu lea cahkkehan servodatdigaštallama mas maiddái lea boahtán ovdan vašši sámiid vuostá, ja boasttuvuođat sámi rievtti ja álgoálbmotrievtti ektui. Sámediggi berre dahkat cealkámuša vai ee. eastada sámevašuheami, ja vai divvut daid boasttuvuođaid mat leat boahtán ovdan sámi rievtti ja álgoálbmotrievtti vuostá.

Stivra evttoha Sámedikki mearridit

./. ahte dievasčoahkkin dohkkeha cealkámuša Girjás-duomu birra.

Paragráfa dohkkehuvvo dakkaviđe

§ 19 Uttalande angående Girjasdomen

Föredragande: Lars Miguel Utsi

Lars Miguel Utsi och Marita Stinnerbom, Guovssonásti, lämnar förslag enligt följande:
Den 23 januari 2020 avgjorde Högsta domstolen i det s.k. Girjasmålet.
Girjas sameby har begärt att Högsta domstolen ska slå fast att samebyn har ensamrätt att bestämma om andra ska få jaga och fiska på samebyns område ovanför odlingsgränsen.
Samebyn har menat att en sådan ensamrätt följer av rennäringslagen eller att den i vart fall kan grundas på sedvana eller på urminnes hävd. Staten har motsatt sig detta.
Högsta domstolen har kommit fram till att samebyn har ensamrätt på grund av urminnes hävd.
Domen har lett till en samhällsdebatt som delvis präglats av samefientlighet och felaktigheter i förhållande till samisk rätt och urfolksrätt. Sametinget bör uttala sig för att bl.a. stävja samefientlighet och korrigera felaktigheter i förhållande till samisk rätt och urfolksrätt.

Styrelsen föreslår Sametinget besluta

./. att föreslå plenum att anta uttalande angående Girjasdomen.

Paragrafen justeras omedelbart

Sámediggi
Sámedigge
Sámiediggie
Saemiedigkie

Uttalande

Den 23 januari fastställde Högsta Domstolen att Girjas sameby har rätt att upplåta småviltsjakt och fiske på mark ovan odlingsgränsen. Det är ett stort steg i samisk rättshistoria att staten inte har rätt att upplåta småviltsjakt och fiske i Girjas sameby. Högsta Domstolen fastställer att Girjas har upparbetade rättigheter sedan mitten av 1750- talet och det innebär att staten inte kunnat få egna rättigheter. Rätten baseras på urminneshävd och att även om ILO 169 inte ratificerats av Sverige är den ändå bindande då den blivit internationell sedvanerätt. Domen slår fast viktiga principer om hur man ska förhålla sig till jakt och fiske och samisk förvaltning.

Domen har lett till en samhällsdebatt som präglas av samefientlighet och felaktigheter i förhållande till samisk rätt och urfolksrätt. Samebyar är inte ett samiskt påfund utan staten har genom rennäringslagarna etablerat samebysystemet och skapat skillnaderna mellan samer och samer. En lagstiftning skapades för de som bedrev renskötsel och var berättigade till rättigheterna att bruka land och vatten för sig och sina renar. I samma lag fråntogs rätten för samebyarna att upplåta jakt och fiske på sina marker. Domen visar att staten inte hade den rätten i Girjas sameby.

Sametinget vill understryka vikten av att staten tar lärdom av domen och sätter igång processer med helhetsgrepp gällande samiska rättigheter. Upplåtelser av mark, jakt och fiske inom Sápmi ska förvaltas av samebyar.

Sametinget uppmanar staten att möjliggöra för oss samer att själva få besluta om det som rör oss och vår egendom, bruksrätt, mark och vatten baserat på en fullt erkänd och implementerad urfolksrätt. Det handlar om att befästa och erkänna de rättigheter till mark som samerna har till följd av sitt traditionella innehav eller bruk av marken.

Sametinget vill poängtera för Riksdag och regering att staten måste förhålla sig till ILO 169 och internationella konventioner.

Sametinget uppmanar till krafttag för att motverka den rasism och de hot och hat som ökat i samband med domen.